

Ciljni raziskovalni program »Naša hrana, podeželje in naravni viri« v letu 2022

Naslov raziskovalnega projekta: Strokovna izhodišča ter smernice za gospodarjenje z gozdovi na hudourniških območjih

Poročilo izsledka 4.3

Predlog strokovnih izhodišč za spremembo predpisov s področja gozdarstva za ukrepanje v hudourniških območjih v Sloveniji

Posodobljena izdaja

Pripravila: dr. Urša Vilhar, dr. Jaša Saražin, mag. Jože Papež

Gozdarski inštitut Slovenije, 2025

Kolofon

Naslov publikacije: Predlog strokovnih izhodišč za spremembo predpisov s področja gozdarstva za ukrepanje v hudourniških območjih v Sloveniji

Posodobljena izdaja

Avtorji / Authors: dr. Urša Vilhar, dr. Jaša Saražin, mag. Jože Papež

Sodelavci pri raziskavi: dr. Aleksander Marinšek, dr. Primož Simončič, Erika Kozamernik, Matjaž Dovečar

Ključne besede: zakonodaja, gozdarstvo, hudourniki, hudourniška območja, gozd

Kraj izdaje: Ljubljana

Založil / Published by: Gozdarski inštitut Slovenije / Slovenian Forestry Institute

Leto izdaje dokumenta: 2025

Cena: brezplačno / free

Publication title: Proposal for amending forestry regulations for forest management measures in torrential areas in Slovenia

Keywords: legislation, forestry, torrent areas, forest

DOI 10.20315/gis012

To delo je ponujeno pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva-Deljenje pod enakimi pogoji 4.0 Mednarodna licenca.

Financerji raziskave: Projekt CRP Strokovna izhodišča ter smernice za gospodarjenje z gozdovi na hudourniških območjih financirata Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) ter Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije (ARIS)

.....

Predlagano citiranje: Vilhar U., Saražin J. 2025. Predlog strokovnih izhodišč za spremembo predpisov s področja gozdarstva za ukrepanje v hudourniških območjih v Sloveniji. Gozdarski inštitut Slovenije, Ljubljana, 16 str.

KAZALO

1	Uvod.....	4
2	Predlogi	6
2.1	Posodobitev kategorizacije gozdov s poudarjeno varovalno in zaščitno funkcijo	8
2.2	Določanje prioritete in stopnje vlaganja javnih sredstev v gozdne prometnice	10
2.2.1	Katere gozdne prometnice zagotavljajo večji javni interes in zaslužijo večjo stopnjo financiranja.....	10
2.2.2	Kateri elementi vlaganj v gozdne prometnice zagotavljajo večji javni interes in zaslužijo večjo stopnjo financiranja	12
2.2.2.1	Potreba po novih kategorijah gozdnih prometnic	13
3	VIRI IN LITERATURA	15

1 UVOD

Sodobno trajnostno, večnamensko in sonaravno gospodarjenje z gozdovi v Sloveniji že sedaj zelo veliko prispeva k obvladovanju hudourniške in erozijske problematike v Sloveniji. Vitalni in stabilni gozdovi v hudourniških območjih izpolnjujejo vrsto funkcij in pomembno prispevajo k zmanjšanju nevarnosti negativnih (kaskadnih) učinkov zemeljskih plazov na hudourniške poplave (Kobal in sod., 2024). Za proaktivno, načrtno in dosledno strokovno delovanje gozdarske stroke in lastnikov gozdov, ki ogromno prispevajo k temu, da ostaja hudourniška in erozijska problematika v Sloveniji obvladljiva, pa je potrebno nadgraditi sistem (so)financiranja načrtovanja za prilagojeno gospodarjenje z gozdovi in izvajanje ustreznih ukrepov v hudourniških in erozijskih območjih. Udeleženci projektne delavnice »Smernice za gospodarjenje z gozdovi na hudourniških območjih v luči nedavnih ujm,« ki je potekala 17. oktobra 2023 na Gozdarskem inštitutu Slovenije, so med drugim izpostavili veliko potrebo po nadgradnji zakonodajnih in finančnih vzvodov za izvajanje ukrepov v hudourniških območjih ter velik pomen monitoringa, nadzora izvedenih ukrepov ter možnost morebitnih sankcij (Vilhar in sod., 2023). Tudi Bleiweis s sod. (2023) v oceni vplivov podnebnih sprememb v kmetijstvu in gozdarstvu izpostavljajo nujnost sprememb pravnih predpisov in finančne vzpodbude za prednostne naloge:

- Povečanje stopnje financiranja v gozdovih s prvo stopnjo poudarjenosti ekoloških in socialnih funkcij, priprava sistema financiranja del v gozdovih z izjemno poudarjenimi funkcijami (npr. varovalna, zaščitna ...), kjer prihodki iz ukrepov ne pokrijejo stroškov izvedbe, je pa ukrepanje nujno za zagotavljanje funkcij gozdov.
- Oblikovanje ukrepov za prilagajanje gozdov v okviru vlaganj v gozdove in poveča financiranje na način, kot je pri ukrepih za NATURO 2000.
- Določanje ukrepov v gozdovih na širšem območju hudournikov. Nujna dela v gozdovih na širšem območju hudournikov naj se vključi v sistem sofinanciranja del v gozdovih.
- Okrepitev izobraževanja lastnikov gozdov o pomenu vlaganj v obnovo in nego, o pomenu izvajanja gojitvenih del za stabilnost in kakovost sestojev, o delu v varovalnih in zaščitnih gozdovih, o pomenu ukrepov za prilagajanje gozdov na pričakovane podnebne spremembe. Sredstva za izobraževanje naj se zagotovijo iz različnih finančnih virov (npr.: proračun RS, PRP, Gozdni sklad, Sklad za podnebne spremembe (Odlok o Programu porabe sredstev Sklada za podnebne spremembe za leta 2023–2026, 2023), itd).

Danev s sod. (2022) predlaga, da se zagotovi sredstva za sofinanciranje ukrepov, ki pomembno prispevajo k prilagajanju gozdov na podnebne spremembe, tudi iz Sklada za podnebne spremembe, saj bodo ti prispevali k zmanjševanju škod in optimalnemu zagotavljanju vseh dobrin, ki jih družba pričakuje od gozdov.

V splošnem se predlagane smernice oziroma izhodišča za spremembo predpisov s področja gozdarstva, s katerimi bi dopolnili ali modificirali obstoječo pravno podlago za ukrepanje v hudourniških območjih, nanašajo na tri sklope:

- a) povečanju stabilnosti gozdnih sestojev in varovanja tal pred delovanjem erozije,
- b) na zmanjševanje nevarnosti lesnega plavja ob in v strugah hudournikov,

- c) na primernost in specifičnost gradnje erozijsko odpornih gozdnih prometnic v hudourniških območjih.

Predlagana izhodišča za spremembo predpisov s področja gozdarstva temeljijo na pregledu deležnikov ter njihovih pristojnosti in interesov pri gospodarjenju z gozdovi na hudourniških območjih (Vilhar in Papež, 2025), trenutnem zakonodajnem okviru za gospodarjenje z gozdovi v hudourniških območjih (Vilhar in sod., 2025) in predlogih za (so)financiranje ukrepov za gospodarjenje z gozdovi v hudourniških območjih (Vilhar in sod., 2025a). Rezultati te naloge so nastali tekom interaktivnega in participatornega postopka oblikovanja predlogov na delavnicah z deležniki in splošno javnostjo, predstavniki naročnika Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP), gozdarskimi strokovnjaki Zavoda za gozdove Slovenije (ZGS), predstavniki podjetja Slovenski državni gozdovi (SiDG), strokovnjaki s področja urejanja hudournikov, izvajalci javne službe na področju urejanja voda, predavatelji na Oddelku za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire Univerze v Ljubljani, primerjalne analize zakonodaje z drugimi državami s podobno problematiko (Avstrija, Francija), itd.

Predlogov za dopolnitev zakonodaje drugih sektorjev (vodarstvo, infrastruktura itd.) tukaj nismo obravnavali, čeprav so strokovnjaki na projektnih delavnicah in dogodkih za izmenjavo znanj večkrat izpostavili potrebo po jasni določitvi pristojnosti in odgovornosti posameznih deležnikov (država, lokalne skupnosti, lastniki gozdov, itd.) pri obvladovanju hudourniške in erozijske problematike. Izpostavili so nujnost jasne razmejitve med hudourniški območji in nižinskimi deli vodotokov kot tudi veliko potrebo po boljšem medsektorskem (gozdarstvo, vodarstvo, infrastruktura, itd.) ter medinstitucionalnem sodelovanju (Vilhar in sod., 2023; Bončina in sod., 2024; Simončič in sod., 2025).

2 PREDLOGI

Predlagamo, da se v 3. člen Zakona o gozdovih (1993, ..., 2023) doda definicijo hudourniškega območja in ožjega hudourniškega območja, da se lahko uporablja 48. člen in 56. člen tega zakona, ki obravnavata hudourniška območja. V okviru projekta smo oblikovali in uskladili naslednji definiciji (Kozamernik in sod., 2025):

»Hudourniško območje« je območje, s katerega vse površinske vode odtekajo v posamezni hudournik z vključenim območjem hudourniškega vršaja.

»Ožje hudourniško območje« obsega vodno zemljišče hudournika, vključno z območjem vpliva visokih hudournih voda in območij nevarnosti zaradi erozijskih procesov.

Financiranje izvedbe načrtovanih del v varovalnih gozdovih in v gozdovih v ožjem delu hudourniških območij v zasebnih gozdovih iz sredstev RS določa 11. člen Pravilnika o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove (2004, ..., 2024). Tako so v 3. točki 11. člena navedene kot aktivnosti, ki se financirajo in sofinancirajo v okviru nacionalnega programa vlaganj v gozdove iz sredstev proračuna Republike Slovenije, med drugim tudi:

- izvedba načrtovanih del v varovalnih gozdovih in v gozdovih v **ožjem delu hudourniških območij** v zasebnih gozdovih.

V hudourniških območjih znotraj gozdnega prostora so zelo pomembni manjši (bio)tehnični protierozijski ukrepi in ureditve, s katerimi se pomembno zmanjša stopnja nevarnosti erozijskih in hudourniških procesov. Te manjši protierozijski ukrepi in ureditve veliko pripomorejo k zmanjšanju ogroženosti ljudi, njihovega premoženja in infrastrukture na vodotokih, hudourniških vršajih in rekah v nižinah.

Predlagamo dopolnitev 44. člen Zakona o gozdovih (1993, ..., 2023) tako da je novo besedilo:

»Gozd s 1. stopnjo poudarjenosti zaščitne funkcije in ni razglašen varovalni gozd, se razglasi za gozd s posebnim namenom.«

Predlagamo dopolnitev 1. odstavka 48. člena Zakona o gozdovih (1993, ..., 2023) z odstavkom:

(1) V proračunu Republike Slovenije se zagotavljajo sredstva za financiranje:

- načrtovana dela v ožjih hudourniških območjih, v varovalnih gozdovih in gozdovih z varovalno in zaščitno funkcijo s 1. stopnjo poudarjenosti, v kolikor ti gozdovi niso razglašeni za varovalne gozdove ali gozdove s posebnim namenom.

V 46. členu Zakona o gozdovih (1993, ..., 2023) je določeno, da se s predpisom, s katerim se gozd razglasi za varovalni gozd, določi režim gospodarjenja s takim gozdom, izvajalec tega režima in zavezanec za zagotovitev sredstev. Poleg sredstev za varovalne gozdove je potrebno nameniti tudi sredstva za ureditev hudournikov v gozdnem prostoru.

Predlagamo financiranje vseh načrtovanih del (vključno z gozdnogojitvenimi načrti in načrti sanacije) v gozdovih s 1. stopnjo poudarjenosti varovalne in zaščitne funkcije, v kolikor ti gozdovi niso razglašeni za varovalne gozdove ali gozdove s posebnim namenom.

Udeleženci projektne delavnice »Biotehnični ukrepi v gozdnatih hudourniških območjih« so med drugim izpostavili tudi potrebo po vzpostavitvi systemskega financiranja MKGP za ukrepe varstva pred erozijo (Vilhar in sod., 2024). Predlagali so:

- v sklopu sprememb in dopolnitev Pravilnika o varstvu gozdov (2009, 2016, 2022) in Pravilnika o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove (2004, ..., 2024) naj se vzpostavitvi systemsko financiranje ukrepov varstva pred erozijo v gozdovih, pri čemer bi lahko kot analogijo uporabili sistem financiranja protipožarne infrastrukture.

11. člen Pravilnika o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove (2004, ..., 2024) se v točki 3. izvedba načrtovanih del v varovalnih gozdovih in v gozdovih v ožjem delu hudourniških območij v zasebnih gozdovih dopolni z alinejami:

- načrtovanje in izvedba manjših (bio)tehničnih protierozijskih ukrepov in ureditev v ožjem hudourniškem območju;
- nabava in postavljanje tabel o hudourniških območjih in erozijskih žariščih v gozdovih in objava drugih opozoril za erozijsko ogroženost gozdov;
- povečani stroški za izvajanje opazovalne dejavnosti v času ekstremnih vremenskih dogodkov (ekstremnih padavin, neurij, žledenja, vetroloma, snegoloma, poplav - vseh dogodkov, ki lahko prispevajo k povečanemu vnosu lesnega plavja v hudourniške struge), skladno z načrtom gojenja in varstva gozdov za krepitev varovalne in zaščitne vloge gozda v hudourniških območjih, ki ga izdelala Zavod;

12. člen Pravilnika o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove (2004, ..., 2024), ki določa vrste aktivnosti, ki se sofinancirajo v zasebnih gozdovih in drevesnicah, se dopolni z alinejo:

- ohranjanje trajnega grmičastega sloja gozdne vegetacije na ekstremnih rastiščih neposredno ob hudourniških vodotokih;
- vzdrževanje protierozijskih ukrepov in ureditev v ožjem hudourniškem območju;
- vlaganja za izboljšanje zaščitne in varovalne funkcije gozdov v ožjem hudourniškem območju;
- zagotavljanje in izvajanje doslednega nadzora nad stanjem hudourniških strug in ustrezno gospodarjenjem z gozdom v zalednih območjih (nižje lesne zaloge)

in redno odstranjevanje težkega, nestabilnega ter odmrlega drevja) za čim manjši vnos lesnega plavja v hudourniške vodotoke.

2.1 POSODOBITEV KATEGORIZACIJE GOZDOV S POUДАРJENO VAROVALNO IN ZAŠČITNO FUNKCIJO

Na problematiko določanja poudarjenosti varovalne in zaščitne funkcije ter določanja varovalnih gozdov sta opozorila že Diaci (2012) in Guček (2016), ki sta izpostavila potrebo po posodobitvi kategorizacije gozdov s poudarjeno varovalno in zaščitno funkcijo oziroma določanju varovalnih gozdov.

Skladno z Zakonom o gozdovih (1993, ..., 2023) in Pravilnikom o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo (2010, 2020) trenutno ločujemo 3 stopnje poudarjenosti funkcij varovanja gozdnih zemljišč in sestojev ter zaščitne funkcije ter dodatna statusa varovalnih gozdov in gozdov s posebnim namenom (GPN). Nobena od teh kategorij gozdov pa ne postavlja jasne meje med območji v gozdu, kjer:

- I. Je nujno aktivno gospodarjenje z gozdovi za zagotavljanje zaščitne funkcije gozdov in doseganje zelene protierozijske odpornosti infrastrukture, imetja in ljudi, ogroženih zaradi naravnih nesreč. To so predvsem gozdovi nad stavbami in prometno ali drugo infrastrukturo, kjer lahko z ukrepanjem bistveno izboljšamo strukturo gozda ter s tem povečamo ustreznost gozdov za zagotavljanje zaščite funkcije (Guček, 2016).
- II. Je smiselno prilagojeno gospodarjenje z gozdovi predvsem za varovanje samih gozdnih zemljišč in sestojev ter protierozijsko zaščito gozdne infrastrukture.
- III. Ukrepi niso smiselni. To so območja gozdov, kjer infrastruktura, imetje ali ljudje niso ogroženi in kjer prilagojeno gospodarjenje ni ekonomsko vzdržno, niti ni potrebno (npr. predeli ruševja in predeli na zgornji gozdni meji) (Guček, 2016).

Z vidika zagotavljanja javnega interesa v gozdovih in posledično usmerjanja vlaganj javnih sredstev bi bila taka razdelitev nujna. To je mogoče doseči z več različnimi spremembami Zakona o gozdovih in drugih podzakonskih aktov (npr. pravilnik, uredba, itd).

- a. Hierarhija funkcij: zaščitni funkciji bi v prvi meri dvignili pomembnost s tem, če bi jo predstavili kot najbolj kritičen predel gozdov z varovalno funkcijo. V Pravilniku o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo naj se v 22. členu določi kot pogoj za določitev zaščitne funkcije, da mora biti najprej določena varovalna funkcija.
- b. Določanje zaščitne funkcije: trenutno se stopnja poudarjenosti zaščitne funkcije določa na ravni odseka. V Pravilniku o načrtih za gospodarjenje z

gozdovi in upravljanje z divjadjo je v 6. členu najmanjša površina odseka določena na 3 ha. Prilagojeno gospodarjenje z gozdovi za zagotavljanje zaščitne funkcije je pogosto smiselno na bistveno manjših površinah od 3 ha. Določanje zaščitne funkcije na ravni odseka otežuje razglasitev takih območij in usmerjeno vlaganj javnih sredstev do ogroženih površin. Delno se zaradi tega ne določa delov hudourniških območij, ki resno ogrožajo infrastrukturo, ljudi in njihovo premoženje. Zato predlagamo uvedbo najmanjše površine gozda s 1. stopnjo poudarjenosti zaščitne funkcije na 0,5 ha.

Za aktivno gospodarjenje z gozdovi, za katere je določena 1. stopnja poudarjenosti zaščitne funkcije, je potrebno nujno sistemsko zagotoviti stalen vir financiranja iz javnih sredstev. Prihodki iz ukrepov namreč ne pokrijejo stroškov izvedbe, je pa ukrepanje nujno za zagotavljanje zaščitne funkcije gozdov. Vire financiranja je trenutno mogoče zagotoviti z razglasitvijo varovalnih gozdov ali gozdov s posebnim namenom (GPN). Sistemsko je mogoče uporabiti prvega, drugega ali oba, v vsakem primeru pa naj bo prioriteta, frekvenca in stopnja vlaganj v zaščitno funkcijo gozdov višja napram varovalni funkciji, oz. območjem, kjer je možen škodni potencial minimalen:

- a. **Varovalni gozdovi:** Vključitev gozdov s 1. stopnjo poudarjenosti zaščitne funkcije v kategorijo »Varovalni gozdovi«, kot predlagata tudi Diaci (2012) in Guček (2016). Zakon o gozdovih (1993, ..., 2023) v 43. členu kot definicijo varovalnih gozdov omenja le izjemno poudarjene ekološke funkcije. Predlagamo spremembo besedila 43. člena: "Gozdovi, v katerih je izjemno poudarjena zaščitna funkcija in gozdovi, ki v zaostrenih ekoloških razmerah varujejo sebe, svoje zemljišče in nižje ležeča zemljišča, se razglasijo za varovalne gozdove in«
- b. **Gozdovi s posebnim namenom (GPN):** 44. člen Zakona o gozdovih (1993, ..., 2023) daje zaščitno funkcijo v podrejen položaj raziskovalni funkciji, funkciji varovanja naravnih vrednot in funkciji varovanja kulturne dediščine, s tem ko omogoča, da se zaščitno funkcijo lahko poudari brez razglasitve GPN. V kolikor se izbere glavno smer vlaganj javnih sredstev v aktivno gospodarjenje z gozdovi, za katere je določena 1. stopnja poudarjenosti zaščitne funkcije preko GPN, predlagamo spremembo besedila 44. člena: »(1) Gozdovi, v katerih je izjemno poudarjena zaščitna, raziskovalna funkcija, funkcija varovanja naravnih vrednot ali funkcija varovanja kulturne dediščine, se razglasijo za gozdove s posebnim namenom.«
- c. **Kombinacija kategorij varovalni gozdovi in GPN:** možno je tudi predvideti zagotavljanje javnih sredstev za aktivno gospodarjenje z gozdovi, za katere je določena 1. stopnja poudarjenosti zaščitne funkcije preko obeh možnosti. V tem primeru je oteženo postavljanje prioritet med primerljivimi ukrepi. Smiselna ločnica je prednostna razglasitev gozdov s 1. stopnjo poudarjenosti

zaščitne funkcije v varovalne gozdove, v primeru mestnih gozdov pa razglasitev GPN.

2.2 DOLOČANJE PRIORITET IN STOPNJE VLAGANJA JAVNIH SREDSTEV V GOZDNE PROMETNICE

Predlog novega vrednotenja javnega interesa na gozdnih prometnicah smo že predstavili v predlogih za (so)financiranje ukrepov za gospodarjenje z gozdovi v hudourniških območjih (Vilhar in sod., 2025a). Na tem mestu zgoj poudarjamo pomen in usmeritve za izvedbo strateških odločitev, vezanih na določanje prioritet pri vlaganjih v gozdne prometnice.

V 37. členu Zakona o gozdovih (1993, ..., 2023) piše: »Gradnja gozdnih prometnic je v javnem interesu.« Menimo, da je to odlična iztočnica, ki pa kliče po jasni postavitvi prioritet:

- a) prioritet glede določanja gozdnih prometnic, ki so bolj oziroma manj v javnem interesu, in
- b) prioritet, kateri elementi vlaganj v gozdne prometnice so bolj v javnem interesu od drugih.

2.2.1 KATERE GOZDNE PROMETNICE ZAGOTAVLJAJO VEČJI JAVNI INTERES IN ZASLUŽIJO VEČJO STOPNJO FINANCIRANJA

Na tem mestu bomo prednostno govorili o tem, katera gozdna prometnica je »pomembnejša« od drugih zaradi zagotavljanja večjega javnega interesa. Ko določimo stopnjo »pomembnosti« določene gozdne prometnice, je ta vedno bolj pomembna napram drugim: tako takrat, ko gre za novogradnjo kot tudi rekonstrukcijo ali vzdrževanje. Predlagamo naslednjo postavitev prioritet:

1. Gozdne prometnice, ki same zagotavljajo zaščitno funkcijo (protipožarne prometnice, izbrane gozdne ceste, izjemoma gozdne vlake). Ta status prometnic še ni nikjer definiran. Najbližje temu so protipožarne prometnice, ki pa so ponovno vse obravnavane na enak način in sistemsko celo slabše financirane v primerjavi z običajnimi gozdnimi cestami. Zato v nadaljevanju navajamo, katere gozdne prometnice same zagotavljajo zaščitno funkcijo. Ta ni neposredno vezana na zaščitno funkcijo gozdov. Obveznosti do teh prometnic si lahko delijo tako lokalne skupnosti kot tudi država (poleg MKGP je smiseln sofinancer ob vodotokih tudi Direkcija za vode, npr. iz sredstev Sklada za vode ali Sklada za podnebne spremembe, ob infrastrukturi pa Direkcija za infrastrukturo). V vsakem primeru pa mora biti njihovo financiranje 100 % iz javnih sredstev, lastnik pa razbremenjen vseh birokratskih postopkov in stroškov, ki so potrebni za pridobitev potrebnih soglasij. To so gozdne prometnice, ki omogočajo:

- dostop do protierozijskih ukrepov in ureditev na vodotokih ali v erozijskih žariščih in s tem njihovo vzdrževanje in nadzor;
- dostop do ožjih hudourniških območij in erozijskih žarišč, ki ogrožajo infrastrukturo in naselja in s tem omogočajo izvedbo potrebnih protierozijskih ukrepov in ureditev v teh območjih in nadzor nad njimi (upoštevanje stopnje ogroženosti infrastrukture in velikosti vodozbirnega območja – maksimalen poudarek v območjih > 50 ha);
- gašenje in prilagojeno gospodarjenje s požarno ogroženimi gozdovi (upoštevanje velikosti požarno ogroženih gozdov, ki jih posamezna prometnica odpira – maksimalen poudarek v območjih > 100 ha);
- nadzor nad večjim območjem požarno ogroženih gozdov (dostop do razglednih točk, razgledne prometnice);
- alternativno možnost dostopa in evakuacije do ali iz naselij, ki so ogrožena zaradi naravnih ujm.

2. Gozdne ceste, na katerih prevladuje javni promet (gozdne ceste G1). Trenutno so te prometnice postavljene na vrh prioriteten namenjanja sredstev za vzdrževanje in izgradnjo. Obveznosti do teh prometnic bi večinoma zagotavljali iz javnih sredstev (večinoma lokalne skupnosti).

3. Gozdne prometnice, ki omogočajo prilagojeno gospodarjenje v varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom (izbrane gozdne ceste in izbrane gozdne vlake) **ter ob vodotokih, ki niso uvrščene v kategorijo »1. gozdne prometnice ki same zagotavljajo zaščitno funkcijo.«** Predlagamo, da se za to kategorijo gozdnih prometnic zaradi izjemo poudarjenega javnega interesa predvidi dodatna javna sredstva. Brez ustrezne infrastrukture ni prilagojenega gospodarjenja z gozdom, zato je zelo pomembno, da se v teh gozdovih več kot sedaj vlaga tudi v omrežje gozdnih prometnic (kjer je to potrebno in sprejemljivo). Obveznosti zanje bi bilo smiselno prednostno iskati pri razglasitelju posebnega statusa (varovalni gozdovi – MKGP/država; gozdovi s posebnim namenom - lokalne skupnosti ali država; gozdovi ob vodotokih – DRSV; gozdovi ob infrastrukturi - DRSI). Pogosto gre tu že za preplet med zasebnim in javnim interesom, zato predlagamo tudi minimalno participacijo lastnikov. Vse breme pridobivanja soglasij, dokumentacije in zagotavljanje erozijske odpornosti teh prometnic (opisano v podpoglavju 2.2.2) pa bi bilo smiselno preusmeriti na javne službe in javna sredstva, z možnostjo dodatnih sistemsko urejenih finančnih vzpodbud za preostala dela (zagotavljanje namembnosti, opisano v podpoglavju 2.2.2).

4. Gozdne ceste, namenjene večnamenskemu gospodarjenju z gozdom, z dovoljenim javnim prometom (Gozdne ceste G2 in večina G3). Prioritete naj se še naprej določa skladno s površino, ki jo posamezna gozdna prometnica odpira (G2 nad

1000 ha, G3 do 1000 ha). Finančne obveznosti zanje so sedaj smiselno razporejene med lokalne skupnosti in lastnike gozdov, z možnostjo visokih sistemskih vzpodbud.

5. Gozdne prometnice, namenjene večnamenskemu gospodarjenju z gozdom, kjer javni promet ni dovoljen (preostale G3 in pomembne gozdne vlake, ki zagotavljajo primarno odprtost gozdov). To so večinoma prometnice, ki tvorijo mrežo primarnega prometnega omrežja. Minimalne standarde za primarno prometno omrežje je predstavil Saražin (2022). Prioritete naj se določa skladno s površino, ki jo posamezna prometnica odpira in glede na poudarjenost funkcij gozdov na tem območju. Finančne obveznosti zanje je smiselno prvenstveno naložiti lastnikom gozdov, z možnostjo dodatnih visokih sistemsko urejenih finančnih vzpodbud. Ker te gozdne prometnice običajno zajemajo veliko število lastnikov in omogočajo številne (čeprav manjše) javne koristi, bi bilo smiselno sistemsko zagotoviti vzdrževanje teh prometnic, četudi večinoma iz zasebnih sredstev.

6. Gozdne vlake, namenjene večnamenskemu gospodarjenju z gozdom, ki zagotavljajo sekundarno odprtost gozdov (stranske gozdne vlake). Prioritete naj se določa skladno s površino ki jo posamezna prometnica odpira in glede na poudarjenost funkcij gozdov na tem območju. Finančne obveznosti zanje je smiselno prvenstveno naložiti lastnikom gozdov, z možnostjo dodatnih nižjih sistemsko urejenih finančnih vzpodbud.

2.2.2 KATERI ELEMENTI VLAGANJ V GOZDNE PROMETNICE ZAGOTAVLJAJO VEČJI JAVNI INTERES IN ZASLUŽIJO VEČJO STOPNJO FINANCIRANJA

Vlaganja v omrežje gozdnih prometnic smo razdelili v 4 osnovne elemente: (1) načrtovanje vlaganj; (2) pridobivanje soglasij in druge dokumentacije; (3) zagotavljanje erozijske odpornosti gozdnih prometnic; (4) zagotavljanje namembnosti gozdnih prometnic. Podrobneje so opisani spodaj:

1. **Načrtovanje** umeščanja in rekonstrukcij vseh gozdnih prometnic ter načrtovanje sistemskega vzdrževanja gozdnih cest in protipožarnih prometnic je trenutno v celoti financirano iz sredstev javne gozdarske službe in smiselno je, da tako tudi ostane. V prihodnje bi bilo smiselno vzpostaviti tudi financiranje pomoči lastnikom gozdov pri načrtovanju vzdrževalnih del na gozdnih vlakah.

2. **Pridobivanje potrebnih** soglasij in ostale dokumentacije, vključno s projektom in gradbenim nadzorom. Za marsikaterega lastnika je to najzahtevnejši korak pri kompleksnejših gradbenih posegih, ki zahtevajo več dokumentacije. Ta korak je marsikdaj ključen tudi za opustitev potrebne investicije v gozdne prometnice. V javnem interesu je, da se vsi gradbeni posegi izvajajo skladno z vsemi zahtevami. Zato bi bilo smiselno stroške priprave te dokumentacije obravnavati ločeno od gradbenih stroškov in jih investitorju povrniti v čim večji možni meri. Za gozdne prometnice, na katerih se

gradbena dela izvajajo z višjim javnim interesom, je smiselno financirati javno službo, da bi pridobivala vsa potrebna dovoljenja namesto lastnika.

3. Zagotavljanje erozijske odpornosti gozdnih prometnic (vključuje gradnjo in vzdrževanje) je ključno za dolg obstoj prometnega omrežja, ohranjanja osnovne investicije ter zmanjševanje nevarnosti za dolvodne objekte in infrastrukturo. Tovrstni elementi so: ureditve prečkanj vodotokov s spremljevalnimi objekti, elementi za odvodnjavanje planuma, podporni in oporni objekti ter drugi ukrepi za stabilizacijo brežin (glej Projektno poročilo naloge 3.1.3 (Saražin in Klabus, 2025) in Projektno poročilo naloge 3.3 (Saražin in sod., 2025)).

4. Zagotavljanje namembnosti obstoječega prometnega omrežja, ki vključuje gradnjo in vzdrževanje gozdnih prometnic. Za omogočanje rabe gozdne prometnice je potrebno zagotavljati njeno namembnost z ukrepi, vezanimi na zagotavljanje oziroma vzdrževanje svetlega profila in voziščne konstrukcije gozdne prometnice.

2.2.2.1 POTREBA PO NOVIH KATEGORIJAH GOZDNIH PROMETNIC

Glede na predstavljen nabor gozdnih prometnic predlagamo uvedbo dveh novih tipov oziroma kategorij znotraj obstoječih tipov gozdnih prometnic:

1. »Zaščitne« gozdne prometnice

Gozdne prometnice, predstavljene v 1. alineji prejšnjega poglavja, ki same zagotavljajo zaščitno funkcijo (protipožarne prometnice, izbrane gozdne ceste, izjemoma gozdne vlake). Lahko bi bile predstavljene kot nov tip prometnic ali pa zgolj kot dodatna kategorija znotraj obstoječih tipov.

2. Utrjene gozdne poti

Gozdne prometnice, predstavljene delno v 5. alineji prejšnjega poglavja, delno v 1. V gozdnem prostoru se poleg gozdnih cest, protipožarnih prometnic in gozdnih vlak, namenjenih vlačanju lesa, nahaja še veliko drugih »upravičenih« prometnic, ki so lahko po trenutni zakonodaji razvrščene zgolj med gozdne vlake – s tem pa posredno dobijo tudi zahtevo po določenem prečnem naklonu. Tovrstne prometnice bi lahko grobo uvrstili v kategorijo utrjenih gozdnih poti, ki navkljub v preteklosti podanim predlogom še ne obstaja. Sem bi se lahko uvrščale pomembnejše gozdne vlake (večinoma utrjene), prednostno namenjene spravilu lesa z vožnjo (npr. z gozdarskimi prikolicami), vaški kolovozi, prednostno namenjeni gospodarjenju s kmetijskimi zemljišči, ter servisne poti, prednostno namenjene vzdrževanju vodne ali gospodarske infrastrukture v gozdnem prostoru. V kolikor slednje prometnice niso opredeljene kot gozdne vlake ali izločene iz maske gozda, so po trenutni gozdarski zakonodaji (tudi če so speljane po javnem dobrem, ali z vpisanimi služnostmi) nelegalne. Na vseh teh prometnicah bi morala biti omogočena tudi druga izvedba prečnega naklona, ne

GOZDARSKI INŠTITUT SLOVENIJE
SLOVENIAN FORESTRY INSTITUTE

izključno na notranjo stran (to trenutno predvideva 28. člen pravilnika o gozdnih prometnicah), skladno s priporočili načrtovalca/projektanta.

3 VIRI IN LITERATURA

- Bončina, Ž., Simončič, T., Guček, M., Mrak, I., Saražin, J., Vilhar, U. 2024. Delavnica o gospodarjenju z gozdovi na hudourniških območjih v Jelendolu. *Gozdarski vestnik : slovenska strokovna revija za gozdarstvo*, 82, 9: 372-375.
- Diaci, J. (ur.). 2012. Varovalni gozdovi: presoja naravnih nevarnosti, načrtovanje in gospodarjenje : zbornik razširjenih povzetkov predavanj. Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire: str. 65.
- Guček, M. 2016. Opredelitev gozdnih območij s poudarjeno varovalno in zaščitno funkcijo : magistrsko delo. Ljubljana, Biotechnical Faculty: 130 str.
- Kobal, M., Papež, J., Poljanec, A., Simončič, P., Bončina, A. 2024. Pomen varovalne vloge gozdov v hudourniških povirjih na zmanjšanje nevarnosti negativnih (kaskadnih) učinkov zemeljskih plazov na hudourniške poplave - kaj nam razkrivajo podatki poplav 2023? 35. MIŠIČEV VODARSKI DAN 2024: 56-65 str.
- Odlok o Programu porabe sredstev Sklada za podnebne spremembe za leta 2023–2026. 2023. ULRS št. 106/2023.
- Pravilnik o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove. Naslov ang. Rules on financing and co-financing investments in forests. 2004, 2005, 2008, 2010, 2014, 2015, 2016, 2019, 2022, 2024. Uradni list RS, št. 71/04, 95/04, 37/05, 87/05, 73/08, 63/10, 54/14, 60/15, 86/16, 31/19, 116/22, 137/22, 137/22 in 30/24.
- Pravilnik o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo. Regulation on Forest Management and Management Plans Game Management Plans. 2010, 2020. Uradni list RS, št. 91/2010 in 200/20.
- Pravilnik o varstvu gozdov s spremembami in dopolnitvami. 2009, 2016, 2022. Ur. l. RS, št. 114/09, 31/16, 52/22 in 125/22.
- Saražin, J. 2022. Predlog metodologije za določanje gozdov odprtih s primarnimi prometnicami. Ljubljana, Javna gozdarska služba - Gozdarski inštitut Slovenije: str.
- Simončič, T., Guček, M., Poljanec, A., Kobal, M., Papež, J., Vilhar, U., Kozamernik, E., Saražin, J. 2025. Izobraževanje o urejanju hudourniških območij v gozdnem prostoru, Osoje (Avstrija), April 2025. *Gozdarski vestnik : slovenska strokovna revija za gozdarstvo*, 83, 1/2: 43-48.
- Vilhar, U., Breznikar, A., Gregorič, A., Danev, G., Rantaša, B., Saražin, J., Štefanič, D., Papež, J. 2023. Delavnica Smernice za gospodarjenje z gozdovi na hudourniških območjih v luči nedavnih ujm na Gozdarskem inštitutu Slovenije. *Gozdarski vestnik : slovenska strokovna revija za gozdarstvo*, 81, 10: 354-359.
- Vilhar, U., Cej, T., Jerina, K., Jeršič, T., Kozamernik, E., Papež, J., Robek, R., Saražin, J. 2024. Delavnica »Biotehnični ukrepi v gozdnatih hudourniških območjih« na Gozdarskem inštitutu Slovenije. *Gozdarski vestnik : slovenska strokovna revija za gozdarstvo*, 82, 9: 263-371.
- Zakon o gozdovih s spremembami in dopolnitvami. 1993, 1999, 2007, 2010, 2013, 2014, 2015, 2016, 2023. Uradni list RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepr, 17/14, 22/14 – odl. US, 24/15, 9/16, 77/16 in 78/23.
- Kozamernik E., Marinšek A., Papež J., Saražin J., Vilhar U. 2025. Določanje hudourniških območij v gozdovih ter njihova klasifikacija. št. Gozdarski inštitut Slovenije: 54 str.
- Dovečar, M., Saražin J., 2025. Smernice in ukrepi za zmanjšanje nevarnosti lesnega plavja v hudourniških območjih. Gozdarski inštitut Slovenije, Ljubljana, 20 str.

Saražin, J., Vilhar, U., Papež, J., Dovečar, M. 2025 Katalog tehničnih rešitev, ki prispevajo k povečanju erozijske odpornosti v gozdovih, Gozdarski inštitut Slovenije, Ljubljana, 43 str.

Saražin, J., Klabus, A. 2025. Smernice in ukrepi za gradnjo in vzdrževanje gozdnih prometnic v hudourniških območjih. Gozdarski inštitut Slovenije, Ljubljana, 42 str.

Vilhar, U. 2025. Načrtovalske in gozdnogojitvene smernice ter ukrepi za gospodarjenje z gozdovi v hudourniških območjih za krepitev varovalne in zaščitne funkcije gozdov. Gozdarski inštitut Slovenije, Ljubljana, 32 str.

Vilhar U., Saražin J., Dovečar M., Papež J. 2025. Predlog za (so)financiranje ukrepov za gospodarjenje z gozdovi v hudourniških območjih. Gozdarski inštitut Slovenije, Ljubljana, 22 str.

Vilhar U., Papež J. 2025. Deležniki ter njihove pristojnosti in interesi pri gospodarjenju z gozdovi na hudourniških območjih. Gozdarski inštitut Slovenije, Ljubljana, 11 str.

Vilhar U., Saražin J., Dovečar M., Papež J. 2025. Zakonodajni okvir za gospodarjenje z gozdovi v hudourniških območjih. Gozdarski inštitut Slovenije, Ljubljana, 28 str.

SKP. 2024. Razpis za ureditev gozdne infrastrukture <https://skp.si/javni-razpisi/aktualni-javni-razpisi/nalozbe-gozdne-infrastrukture-2024>

<https://www.gov.si/novice/2023-10-13-vlada-sprejela-nov-program-porabe-sredstev-sklada-za-podnebne-spremembe/>